

Participatieverslag Noordma en Zuidoevers II

Opgesteld door [REDACTED], werkzaam voor Prolander.

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

provincie Drenthe

gemeente Tynaarlo

Het Drentse Landschap

WATERSCHAP
Hunze en Aa's

Inleiding

Het plan Noordma en Zuidoevers - fase 2 beoogt de (her)inrichting van het gebied Noordma en Zuidoevers fase 2 ten behoeve van waterberging en natuur. Samen met het naastgelegen gebied Tussenwater moet het gebied Noordma gaan fungeren als een dynamisch vloedmoeras op de overgang van de Hunze naar het Zuidlaardermeer. Daarmee wordt de koppeling gelegd met de boezem en een nog belangrijke en ontbrekende schakel uit de destijds opgestelde Hunzevisie gerealiseerd.

Dit plan staat daarmee niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden welke de afgelopen jaren langs de Hunze reeds zijn gerealiseerd. Hierin heeft de Hunze weer zoveel mogelijk haar oude loop terug gekregen en zijn beekaangrenzende gronden (her)ingericht voor natuur en water. De basis voor deze plannen is gelegd in de Hunzevisie van 1995. De gebiedsontwikkeling richt zich op herstel van wezenlijke onderdelen van het oorspronkelijke stroomgebied van de Hunze. Het totale beekstelsel van de Hunze is ca. 3.000 ha groot. In het kader van het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (PNP) resteert in het stroomgebied van de Hunze ca 380 ha landbouwgrond die moet worden omgevormd naar de functie van Natuur. In totaal zullen er op 1.000 ha inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd ten behoeve van de natuurontwikkeling en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Anno 2022 is reeds ca. 700 ha van de destijds hiervoor bedoelde gronden verworven en heringericht. De eerste resultaten zijn al duidelijk zichtbaar. Zo laten soorten als otter en bever zich steeds meer zien en heeft het gebied ook aan populariteit onder recreanten en toeristen gewonnen.

De plannen voor Noordma zijn niet nieuw. Reeds in 2010/2011 zijn er voor dit gebied plannen uitgewerkt ten behoeve van de inrichting voor natuur, welke ook in het gebied zijn gecommuniceerd. Vanwege onder meer bezuinigingen van de Rijksoverheid kon de financiering van deze plannen destijds niet rond worden gekregen en zijn deze toen 'in de ijskast' beland. Met behulp van Europese POP3-subsidie is realisatie nu wel haalbaar en zijn de plannen van destijds weer geactualiseerd en nieuw leven ingeblazen. Het nu voorliggende plan is grotendeels gebaseerd op het destijds uitgewerkte plan. Veel elementen van dit oude plan komen dan ook weer terug in dit nieuwe plan. Zo wordt het gebied Noordma bijvoorbeeld ontpolderd en volledig voor de boezem gelegd als gevolg waarvan een groot deel van het gebied jaarrond onder water komt te staan. Op deze manier wordt ruimte gecreëerd voor de ontwikkeling van moerasnatuur als waterberging. Er zijn echter ook een aantal duidelijke verschillen met de plannen van destijds. Zo wordt in dit plan geen nieuwe vaarverbinding aangelegd en blijft het Havenkanaal (Zuidlaardervaartje) bevaarbaar voor boten. Ook wordt geen pandscheiding (stuw) aangelegd in het Drentsche Diep en blijft het gemaal Oostermoer gehandhaafd en krijgt het voorzieningen voor de vispasseerbaarheid.

Door perikelen rond Corona en over de te kruisen gasleidingen en het maken van afspraken daarover met Gasunie, heeft de planuitwerking voor Noordma en Zuidoevers II langer geduurd dan we aanvankelijk hadden gehoopt. Ook kon hierdoor niet goed over de plannen in en met het gebied worden gecommuniceerd. Uiteraard betreuren we dit en is dit ook niet de bedoeling geweest. Door het versturen van nieuwsbrieven en het voeren van individuele gesprekken hebben we echter toch zo veel mogelijk getracht direct belanghebbenden bij de planuitwerking te betrekken. We hopen dat dit plan daarmee niet alleen een belangrijke bijdrage mag leveren aan de versterking van natuur- en de wateropgaven binnen het beekdal, maar dat ook wensen en ideeën uit het gebied zo goed mogelijk zijn ingepast.

Stand van zaken planvoorbereiding

Zoals aangegeven maken Noordma en Zuidoevers II onderdeel uit van het programma Hunze. Dit programma wordt ambtelijk gecoördineerd door een Programmateam (PT) en bestuurlijk door een Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) bestaande uit de betrokken gebiedspartners bij het programma Hunze. Zowel het PT als de BAC vergaderen ca. 6 tot 8 keer per jaar. Onder andere de voortgang van de deelprojecten in het programma Hunze is onderwerp van gesprek. Tevens is er al enkele jaren sprake van een Projectgroep Noordma en Zuidoevers II die verantwoordelijk zijn voor de (plan)voorbereiding en uitvoering van het project. Onder leiding van Prolander hebben betrokken gebiedspartners zitting in deze projectgroep; provincie Drenthe, gemeente Tynaarlo, Waterschap Hunze en Aa's, Stichting het Drentse Landschap en intussen ook het waterbedrijf Groningen.

In de laatstgehouden vergadering van de BAC (november 2022) hebben de leden ingestemd met het Inrichtingsplan en de maatregelenkaart. Dit markeert de afronding van de planfase en de start van de voorbereidingsfase om tot uitvoering te komen. Advies- en ingenieursbureau Sweco hebben begin dit jaar opdracht gekregen om het definitief ontwerp op te stellen, het bestek te schrijven, waar nodig aanvullende onderzoeken te laten uitvoeren en de benodigde vergunningen aan te vragen. Dit met het oog op de start van de uitvoering in dit najaar.

Het Waterschap heeft haar onderdelen in dit project inmiddels zo goed als gerealiseerd. Het betreft het visveilig maken van het gemaal Oostermoer door het toepassen van gesloten schroefpompen en het aanbrengen van een tweezijdig passeerbare vismigratievoorziening. Dit zijn twee belangrijke genoemde outputindicatoren in de POP3-subsdiebeschikking.

Met Gasunie is de afgelopen jaren veel overleg gevoerd over de uitvoering van de werkzaamheden aan de gasleiding; het opnieuw verankeren van deze leiding. De afspraken hiervoor zijn vastgelegd in een zogenoemde projectovereenstemming en Prolander heeft opdracht gegeven aan Gasunie om de werkzaamheden uit te voeren. Naar verwachting zullen deze werkzaamheden starten in Q2 van dit jaar. De gemeente Tynaarlo heeft een vergunning hiervoor inmiddels verleend.

In overleg met de gemeente Tynaarlo wordt in opdracht van Prolander het huidige bestemmingsplan voor Noordma gewijzigd. Om inzichtelijk te krijgen of de verschillende belangen voldoende in kaart zijn gebracht en afgewogen is door de gemeente Tynaarlo een participatieverslag gevraagd. Dit document is het participatieverslag en beschrijft de wijze waarop stakeholders en belangstellenden betrokken zijn bij de totstandkoming van de plannen voor Noordma en Zuidoevers II. En op welke wijze er met ze is gecommuniceerd danwel betrokkenen zijn geïnformeerd.

Participatie (informatievoorziening)

– Informatiebijeenkomst maart 2019

In maart 2019 heeft een eerste informatiebijeenkomst plaatsgevonden naar aanleiding van het bijgestelde plan. In molen De Wachter is destijds het schetsontwerp gepresenteerd en konden belangstellenden hierover vragen stellen. De opmerkingen en vragen zijn meegenomen bij de uitwerking van het schetsontwerp tot een voorontwerp (het voorliggende inrichtingsplan). En voor een aantal zaken heeft nader onderzoek plaatsgevonden. Daartoe heeft separaat vervolgoverleg plaatsgevonden met diverse stakeholders gedurende de periode waarin het inrichtingsplan en de maatregelenkaart zijn opgesteld. Zo heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met IVN Zuidlaren over het peilbeheer in Tusschenwater. Met Stichting molen De Wachter over meekoppelkansen (recreatief medegebruik). Met dorpsbelangen Midlaren en De Groeve over recreatieve voorzieningen. Met de eigenaresse van camping Meerzicht over consequenties van het plan voor eigenaren en huurders. Met het Waterbedrijf Groningen over de uitbreidingsvergunning voor het waterwingebied De Groeve. En met Gasunie over maatregelen aan de gasleiding die Noordma kruist in plaats van het verleggen van deze leiding. Ook zijn in de tussentijd de laatste benodigde gronden verworven.

– Nieuwsbrieven

In de periode tussen de informatiebijeenkomst in maart 2019 en de informatiebijeenkomst in augustus 2022 (zie hieronder) zijn stakeholders en belangstellenden van wie een mailadres bekend is in ieder geval twee keer geïnformeerd over de voortgang van het project middels een nieuwsbrief.

- Website Hunze
In 2021 hebben Prolander en de provincie Drenthe voor het programma Hunze een website gelanceerd (www.provinciedrenthe.nl/Hunze) waarop nieuwsfeiten en -berichten zijn te lezen over het programma Hunze en over de stand van de verschillende deelprojecten, waaronder Noordma en Zuidoevers II. Op de website wordt Zuidoevers II aangeduid als Wolfsbarge, de benaming die door de provincie wordt gehanteerd in het kader van het Programma Natuurlijk Platteland voor de periode 2022-2027.
- Informatiebijeenkomst augustus 2022
Op 22 augustus 2022 heeft opnieuw een informatiebijeenkomst plaatsgevonden. In de vorm van een inloopbijeenkomst konden belangstellenden kennis nemen van de concept maatregelenkaart als onderdeel van het conceptinrichtingsplan. Dit inrichtingsplan kan gezien worden als een VO (voorontwerp) en is een verdere detaillering en beschrijving van het SO (schetsontwerp) dat in 2019 is gepresenteerd. Ook gebiedspartners waren aanwezig om een toelichting te geven op specifieke onderdelen van het project. Zo heeft het waterschap Hunze en Aa's laten zien welke aanpassingen voorzien zijn aan het gemaal Oostermoer. Zijn door de provincie Drenthe impressies / schetsen getoond van de nieuwe verkeersbrug in de Hunzeweg tussen Zuidlaren en De Groeve. En was het waterbedrijf Groningen vertegenwoordigd om een toelichting te geven op de plannen voor uitbreiding van de waterwinning in De Groeve.

De inloopbijeenkomst vond opnieuw plaats in molen De Wachter en is goed bezocht. Tussen 17.00 en 20.00 uur hebben ruim 100 belangstellenden tijdens een van de warmste dagen van het jaar van de gelegenheid gebruik gemaakt kennis te nemen van de plannen. Bezoekers waren nieuwsgierig naar het plan en de voorgenomen maatregelen. Er zijn vragen gesteld over het toekomstige waterpeil in het gebied en de recreatieve mogelijkheden, onder andere in relatie tot het huidige surfstrandje en molen De Wachter. Ook werd aandacht gevraagd voor het aansluiten van Noordma op het reeds ingerichte deelgebied Tusschenwater en het effect daarvan op de flora en fauna in Tusschenwater.

Bezoekers aan deze informatiebijeenkomst konden vragen, suggesties, opmerkingen e.d. achterlaten op een zogenoemd tip-formulier voorzien van naam en contactgegevens (mailadres). Circa 30 belangstellenden hebben tijdens of na de bijeenkomst een tip-formulier ingevuld. In de periode na de informatiebijeenkomst is hier opvolging aangegeven en heeft dit geleid tot meerdere vervolgesprekken. Bij het volgende 'kopje' (communicatie) wordt hier verder op ingegaan.

Participatie (communicatie)

Zoals hierboven beschreven zijn tijdens de informatiebijeenkomst meerdere vragen gesteld of is aandacht gevraagd voor bepaalde maatregelen. Met meerdere instanties/belangstellenden heeft dit geresulteerd in een vervolgesprek en soms vaker dan 1 keer. Meerdere keren is de afgelopen tijd na de informatiebijeenkomst gesproken met vertegenwoordigers van IVN Zuidlaren, dorpsbelangen Midlaren en de Groeve, de eigenaresse van Meerzicht, vertegenwoordigers van stichting jachthaven De Hunze, het bestuur van molen De Wachter, het waterbedrijf Groningen en een aantal direct omwonenden. De belangrijkste zaken worden in deze paragraaf beschreven.

- IVN Zuidlaren
Naar aanleiding van meerdere gesprekken met vertegenwoordigers van IVN zijn eind vorig jaar afspraken gemaakt over het al dan niet voor de boezem brengen van Tusschenwater op basis van een brede evaluatie na de realisatie van Noordma.
Het plan Noordma beoogt het opheffen van de in 2015 ingestelde (tussentijdse) peilsituatie in Tusschenwater als "zomerpolder". Uit de monitoring die uitgevoerd wordt door IVN blijkt dat dit gebied zich inmiddels voor de natuur positief ontwikkelt, daar waar het gaat om (broed)vogels en plantensoorten. Bij het opheffen van het dynamisch peilbeheer in Tusschenwater is de kans groot dat nu gevestigde pionierssoorten weer verdwijnen en ook de gewenste moerasontwikkeling minder goed op gang komt. IVN wil graag het huidige peilregime in Tusschenwater handhaven. Betrokken gebiedspartijen bij de planvoorbereiding Noordma wensen vast te houden aan de systeemkeuze zoals die in het kader van de Hunze-visie is gemaakt en waarvoor bij de realisatie van Tusschenwater ook (voor)investeringen zijn gedaan. Daarom is met IVN afgesproken het dynamische peilbeheer in Tusschenwater in ieder geval 1 jaar na de realisatie van Noordma te handhaven zodat IVN de monitoring kan continueren. Partijen hebben een inspanningsverplichting afge-

- sproken dat hierna opnieuw een brede afweging zal plaatsvinden. Op basis hiervan zal de Bestuurlijke Adviescommissie Hunze dan een besluit nemen over het al dan niet handhaven van het dynamisch peilbeheer in Tusschenwater. Het betreft een brede afweging waarbij niet alleen de belangen vanuit natuur, maar ook overige aspecten worden betrokken, onder andere water, KRW, recreatie, landschap en onderhoud/beheer. Wanneer deze brede afweging leidt tot een besluit om het dynamisch peilbeheer in Tusschenwater te handhaven zullen betrokken partijen op dat moment gezamenlijk kijken naar de benodigde financiering van een peilregulerend kunstwerk op de grens van Tusschenwater en Noordma.
- Dorpsbelangen Midlaren en De Groeve
Met vertegenwoordigers van beide dorpsbelangen is meerdere keren gezamenlijk overleg gevoerd. Belangrijke onderwerpen van gesprek waren onder andere de mogelijkheden voor fietsen en wandelen in/langs het gebied. Daarvoor zijn verschillende voorzieningen opgenomen. En is op verzoek van en in overleg met dorpsbelangen een alternatief bedacht voor het handhaven van het zogenoemde plankenpad, een wandelpad vanaf de Groningerstraat naar Meerzicht. En tevens het handhaven van het bestaande wandelpad (laarzenpad) over de westelijke kade langs het Havenkanaal. Ter plaatse van de kruising met de toekomstige Hunze vanuit Tusschenwater zal daar een zogenoemde vlonderbrug worden aangebracht. Dit is een eenvoudige brug voor voetgangers.
 - Stichting molen De Wachter
Met vertegenwoordigers van het bestuur van Stichting molen De Wachter vindt regelmatig afstemming plaats over wederzijdse plannen. En de mogelijkheden om daarin gezamenlijk te kunnen optrekken. Dit is de aanleiding geweest om een kaart te maken met zogenoemde koppelkansen. Deze zijn ook benoemd in het Inrichtingsplan Noordma. Concreet gaat het onder andere om de volgende meekoppelkansen die worden meegenomen in het project:
 - Opwaarderen fiets/wandelbrug Havenkanaal (nabij De Groeve) en de aanleg van een nieuwe wandelbrug over het Havenkanaal (nabij Molen de Wachter) op initiatief van de gemeente Tynaarlo.
 - Verplaatsing fietspad over kade oostzijde gebied.
 - Handhaven laarzenpad over kade langs Havenkanaal.
 - Aanleg uitzichtpunt in Noordma.
 - Ophogen gedeelte terrein Molen de Wachter met vrijkomende grond uit Noordma.
 - Waterbedrijf Groningen
In het gebied Tusschenwater wordt water gewonnen ten behoeve van de drinkwaterwinning. Vanuit het Waterbedrijf Groningen bestaan plannen om de capaciteit van bestaande drinkwaterputten in het gebied uit te breiden. Dit heeft verder geen invloed op het voorliggend plan voor Noordma. Wel zijn in dit plan aanvullende maatregelen opgenomen om in geval van calamiteiten te voorkomen dat vervuild water het gebied kan binnen stromen.
 - Gemeente Tynaarlo
Grenzend in de Noordwest-hoek aan het plangebied voor Noordma wordt door de gemeente Tynaarlo plannen voorbereid voor de verplaatsing van het hier liggende scoutingsterrein. Voor wat betreft de inrichting en de verdere doorkoppeling van de Hunze langs dit gebied heeft afstemming plaats gevonden. Overigens blijft de ligweide en het hier aanwezige surfstrandje en aanlegsteiger gehandhaafd.
En heeft de gemeente Tynaarlo in overleg met de provincie en andere betrokkenen het initiatief genomen om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om een zogenoemd hoogholtje terug te brengen nabij molen De Wachter. Deze zal dan bestemd zijn voor voetgangers en de mogelijkheid bieden om (weer) een rondje te wandelen.
 - Waterschap Hunze en Aa's
Het inrichtingsplan Noordma kent ook diverse raakvlakprojecten. Twee daarvan zijn of worden opgepakt door het Waterschap. Een ervan betreft het overleg met vertegenwoordigers van jachthaven stichting De Hunze. Voor het waterschap ligt er nog een opgave om de kade langs de Oostermoerse vaart te versterken. De jachthaven wil tegelijkertijd graag haar aanlegsteiger vernieuwen. In gesprek met elkaar wordt verkend of dit gezamenlijk kan worden opgepakt.

Een ander raakvlakproject betreft de werkzaamheden van het waterschap aan de oevers van het Zuidlaardermeer. Vanuit Natura2000 en de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt door het waterschap op dit moment gewerkt aan het herstel en de uitbreiding van oeverzones rond het Zuidlaardermeer. Dit raakt direct aan de plannen van Zuidoevers-fase 2, onderdeel van het plan Noordma.

– Omwonenden

Met diverse omwonenden (ook Meerzicht) is/wordt afzonderlijk gesproken over de invulling van onderdelen van het plan Noordma. Bijvoorbeeld de situering van een wandelpad en/of het aanbrengen van beplanting om de privacy te waarborgen en de inkijk in woningen te voorkomen. Of het handhaven van waardevolle elementen in het huidige landschap, zoals de bestaande wilgen langs De Noordma.

– TKBN Toeristische Kano Bond Nederland

Met de vertegenwoordiger van deze bond is al meerdere jaren contact over de wensen van de bond om na realisatie van Noordma (en Tusschenwater) met de kano een rondje te kunnen varen Zuidlaardermeer-Hunze-Tusschenwater-Noordma-Zuidlaardermeer. In de gesprekken is aangegeven dat de natuur in Noordma en Tusschenwater voorop staan en de gebieden zich daarom minder goed lenen voor watergebonden recreatief medegebruik. Mede ook door de aanwezigheid van een stuw in Tusschenwater. Het kanovaren langs de oostelijke rand van Noordma blijft wel mogelijk. De wens voor recreatief medegebruik is wel een aanleiding geweest om op programma-niveau (De Hunze van Valthe tot aan het Zuidlaardermeer) te kijken in welke deelgebieden in het Hunzedal recreatief medegebruik mogelijk is en waar dit minder passend is. Dit heeft geresulteerd in een kaderstellend document 'Beleven en Benutten Hunzedal'. Daarin wordt ook ingegaan op de mogelijkheden om te kanovaren op de Hunze.

Vooruitblik

Zoals eerder aangegeven is inmiddels een start gemaakt met het laten opstellen van een definitief ontwerp en bestek, het laten uitvoeren van aanvullende onderzoeken en het aanvragen van de benodigde vergunningen. En het bestemmingsplan wordt op een aantal locaties nog gewijzigd. In het kader van de benodigde procedures daarvoor zullen de stukken hiervoor in de loop van dit jaar door de bevoegde instanties ter inzage worden gelegd met als doel om inspraak te faciliteren.

Daarnaast zal in de loop van dit jaar wederom een informatiebijeenkomst worden georganiseerd om een nadere (technische) uitwerking van de plannen te delen met de omgeving. In de tussentijd blijven we in gesprek met betrokken stakeholders zoals die eerder in dit verslag zijn benoemd. Dit met als doel om de plannen zo spoedig mogelijk 'obstakelvrij' en vergund te krijgen, om nog dit jaar een start te kunnen maken met de uitvoering.

Er wordt nog gewerkt aan een soort van 'flyer' om de omgeving te informeren over de aanpassingen die gedaan zijn aan het plan Noordma in de periode na de informatiebijeenkomst vorig jaar en waarmee de BAC Hunze eind vorig jaar heeft ingestemd. Inclusief de verbeelding of verwoording van de wijze waarop is omgegaan met de reacties naar aanleiding van de inloopbijeenkomst van vorig jaar.